

JOACHIM ROBBRECHT

CRASHTEST

IBSEN:

PIJLER VAN DE SAMENLEVING

Voor Sarah Moeremans,
Moeremans&Sons en
Toneelgroep Oostpool

Personages

Karsten Bernick *roerganger van de lokale economie en pathologisch leugenaar*

Betty Bernick *zijn kleurloze vrouw*

Krap *strategisch adviseur van meneer Bernick*

Mevrouw Rummel *vriendin des huizes*

Aune *hopeloos anachronistische leftie en sloopstimmerman*

Petra *aangenomen dochter van de Bernicks*

Olaf Bernick *jongste telg van het geslacht Bernick*

Nora *vrijgevochten oude vlam van meneer Bernick en zus van Betty*

Johan *zwart schaap*

Henrik *dramaqueen*

Dubbelrollen: in de oerversie van het stuk is voorzien dat zes acteurs alle rollen kunnen spelen. De volgende personages kunnen worden gecombineerd: Krap en Henrik, Aune en Johan, Mevrouw Rummel en Nora

eerste bedrijf

mevrouw bernick Hallo, hier zitten we weer gezellig in een Noorse villa, inclusief denkbeeldig zicht op onze Noorse tuin en in de verte een pittoresk Noors provincienest tegen de Noorse flanken van een Noorse fjord. Het is nog steeds laat negentiende eeuw en het huis is weer gezellig gevuld met Noorse personages: Een horde vlijtig naaiende Noorse vrouwen – pun not intended – te veel om op te noemen maar nu in 2017 slechts gerepresenteerd door ons drietjes hier: Mevrouw Rummel ter rechterzijde, mijzelf...

mevrouw rummel Mevrouw Bernick, vrouw des huizes en echtgenote van de onweerstaanbare plaatselijke businessgoeroe Karsten Bernick, redder des volks en pacemaker van scheepswerven Bernick&co, de kransslagader van onze plaatselijke economie.

mevrouw bernick En ter linkerzijde mijn liefvallige dochter Petra.

petra Niet haar echte dochter.

mevrouw bernick Petra!

petra Ja mama, het is een publiek geheim. Een geheim dus dat met het publiek gedeeld moet worden. Ik ben namelijk het twijfelachtige nageslacht van een nymfomane actrice uit een voorbijreizend toneelgezelschap en een laffige vader die ons achterliet omdat hij het overspel van zijn vrouw niet kon verkroppen.

mevrouw bernick We gaan niet meteen de hele vuile was buiten hangen, lieverd.

petra Nee want we hebben nog de hele avond de tijd om elke strontstreep op ons anders zo stralend witte bestaan op te biechten.

mevrouw rummel Doserer is de boodschap! Laten we eerst vooral doen alsof we een stelletje deftige dames zijn.

mevrouw bernick Ja laten we fatsoenlijk blijven en deze overweldigende massa gasten de mannen in ons fictieve leven voorstellen. Ze staan namelijk al te trappelen in de coulissen, de zogenaamde zijkamertjes waarin de politiek van dit stuk repertoire zich eigenlijk afspeelt.

Aune op

Kijk daar is er al één, meneer Aune, voorman van de scheepswerven.

aune Gøtemorge e sørry føre støre.

mevrouw rummel Tja, wij dames zijn weer slechts
achtergrondruis voor de klinkende woorden waarmee de
mannen ons overstemmen.

krap *op* Excuseer dames, dat ik de lieve vrede kom
onderbreken maar de tijd beweegt en scheepswerven
Bernick&co bewegen mee en mij is opgedragen meneer
Aune deze wijze les publiekelijk uit te spellen: Hier komt
nooit meer rust in ‘de winkel’, Aune. Richt je blik op de
toekomst! Kijk, dat publiek daar weet allang dat we binnen
100-150 jaar niet langer met hamer, beitel en schaaf aan
schepen zullen timmeren. Gebruik je retorisch talent liever
om de scheepsbouwers die toekomst uit te tekenen, in
plaats van je kortzichtigheid te etaleren: innoveren,
automatiseren, fuseren, kantelen en aanjagen. That’s what
1877 is all about!

aune Het is voor het welzijn van de gemeenschap dat ik...

krap Meneer Bernick is van mening dat je onze
gemeenschap juist ontregelt!

aune Meneer Bernicks gemeenschap is niet mijn
gemeenschap, meneer Krap. Het is mijn taak als voorman
en voorzitter van de arbeidersvereniging de mannen voor te

lichten over de schade die de nieuwe arbeidsvoorwaarden...

krap Je bent in de eerste plaats voorzitter van de scheepswerven, dat is waar wij hier allemaal voor en door leven. Dus geen pathetische zuur-zeurderige speeches meer, voorman. De tijd gaat almaar sneller en kritiek vertraagt. Lever liever een constructieve bijdrage door je mannen voor te bereiden op het onontkoombare. 'De vlucht vooruit' is dat niet een mooie titel voor je volgende toespraak? Nu we voor het eerst een Amerikaanse boot op te lappen hebben, ligt er een hele nieuwe markt voor ons open. Een kans, Aune, een Kans met grote K.

aune Dat is het, niet? Die lekke Amerikaanse mand die de auteur onze werf heeft binnengeloodst. Daarom moet plotseling alles...

krap Aune, alsjeblieft, volgens mij ben je met het verkeerde been uit de coulissen gestapt. Het is onmogelijk om met zo'n verbitterde toon een hedendaags publiek het stuk in te trekken. Alsjeblieft ga af en probeer het later nog 's.

aune Meneer Bernick zou het zo bot niet gezegd hebben.

krap Daarom heeft hij ook mij gestuurd.

I'm the bad cop. Af, zeg ik...

Aune af

mevrouw bernick Waarop ik mij verplicht zie u te feliciteren, meneer Krap, met de manier waarop u waakt over ons arbeidsethos, die negentiende-eeuwse pijler van de samenleving.

mevrouw rummel Oh, is dat de pijler van de samenleving?

mevrouw bernick Ons arbeidersvolk is het laatste bastion in het gevecht tegen het zedelijk verval, dat onze samenleving vanuit de Far West komt bedreigen. We leven in veranderende tijden en dat is ook goed zo. Maar wat betreft de arbeidsmoraal moeten we standvastig zijn.

Anders breekt hier straks de ‘Amerikaanse griep’ uit: de sluipende ziekte die ‘vrije tijd’ heet. Dat is de werkelijke bedreiging van de toekomst. En onze literaire kringen zijn al besmet: De obsessieve dwang waarmee elke negentiende-eeuwse waarheid wordt betwijfeld, het familieleven wordt ondermijnd, de spirituele rusteloosheid en instabiliteit...

mevrouw rummel Kijk naar de geestelijke ontredde-
ring die bij de bemanning van die Amerikaanse boot heerst, toch meneer Krap?

krap De bemanning is voor mij niet relevant mevrouw

Rummel, ik heb alleen de rotte planken geïnspecteerd. Ik moet nu echt af, time is u-weet-wel. *af*

mevrouw bernick De rotte planken van *The Indian Girl* zijn niet meer dan de materialisatie van een geestelijk verrottingsproces waarvan de hele Amerikaanse maatschappij doortrokken is. Een façade van rotte planken, die de morele leegte daarachter ternauwernood kan verbergen.

petra Maar er gebeuren toch ook geweldige dingen in Amerika?

mevrouw bernick ‘Gewelddadige’ dingen bedoel je, Petra.

petra Nee, ik bedoel wat ik bedoel, ‘geweldige dingen’.

mevrouw bernick Het enige ‘geweldige’ is dat onze fjordenidylle dat Amerikaanse geweld zo lang bespaard is gebleven. Vraag het maar aan het publiek daar in 2017, Petra: Als u met z’n allen 140 jaar terug zou kunnen in de tijd, zou u dan ook niet een tikkeltje gereserveerder hebben gestaan tegenover die Amerikaanse droom? Ik dacht het ook. Die kans hebben wij, aan deze kant van de vierde wand: Het is 1877, voor ons is het nog niet te laat. We moeten onze Maatschappij, ons Noorse Land zuiver houden

en alle riskante economische en vooral morele
experimenten trachten af te weren!

mevrouw rummel Zoals die nieuwe spoorweg die letterlijk
een lelijke streep had gezet door de maagdelijkheid van
onze kustlijn, ware het niet dat uw man er zich zo fel tegen
had verzet.

petra Karsten Bernick, a man with a mission.

mevrouw bernick Ondanks alle figuurlijke stront die hij in
Volksbladet over zich heen heeft gekregen.

petra Ik had zo'n spoorweg wel tof gevonden.

mevrouw bernick En ik dacht dat je de vaste grond onder
jouw voeten beter had leren appreciëren sinds je als
schooljuffrouw was aangesteld. Een vast contract!

petra Ach, de leugenschool.

mevrouw bernick Prijs je gelukkig dat je het privilege hebt
in zekerheid te leven en in dit huis te vertoeven, in plaats
van daarbuiten te zwoegen, te zweten en nauwelijks de
eindjes aan elkaar te kunnen knopen. *Henrik op* Hier straalt
immers het familieleven van geluk, in kalmte, evenwicht en
harmonie en dat moeten we ook naar buiten toe uitstralen.
*rechten de rug en proberen er voor het publiek zo lieflijk
mogelijk uit te zien*

henrik En wee mij, dat ik het vreselijke, ik bedoel

natuurlijk ‘vredige’ familieleven moet komen verstoren.

mevrouw bernick Dames en heren, mag ik u voorstellen:

Henrik, mijn neef, de lokale lanterfant.

henrik Ja, maar nu vooral als aanjager van het dramatisch

bestaan ten tonele want ik had me net voorgenomen om en

plein public te vragen naar de uitkomst.

mevrouw rummel Uitkomst waarvan?

henrik Van de vergadering in de zijkamertjes.

mevrouw rummel Is er een vergadering op het zijtoneel?

mevrouw bernick Sorry Henrik, maar wij spelen niet meer

mee in je halfbakken plotjes!

henrik Belegd door Karsten, uw man, mevrouw Bernick,

over de spoorlijn.

mevrouw bernick Wordt hij nu al weer lastig gevallen over

die spoorlijn?

mevrouw rummel HIER KOMT GEEN SPOORLIJN! Dat

heeft meneer Bernick toch duidelijk te verstaan gegeven?

HIER. GEEN. SPOORLIJN. PUNT.

henrik Kan zijn, maar nu schijnt ‘de spoorlijn-optie’ toch

weer ‘nader onderzocht’ te worden en is Karsten in

conclaf met drie lokale investeerders.

mevrouw rummel *sceptisch* Mmm, investeerders.

mevrouw bernick *bijna wanhopig* En dat net nu er weer rust en harmonie in ons stadje heerste.

henrik De ‘bodemloze saaiheid’ die ons lokale levensgevoel kenmerkt als ‘rust en harmonie’ bestempelen, lieve nicht, is appelen voor peren verkopen. Sinds dat schandaaltje met die gekke dokter van de Waterworlds is hier werkelijk waar niets noemenswaardigs geschied. Laat ze alsjeblieft weer bekvechten over die spoorlijn, de heren beleggers, als vorm van licht vermaak. We moeten toch iets met die watertandende massa die ons hier zit aan te staren?

mevrouw bernick Het soort vermaak waar u het over heeft, kunnen we missen als kiespijn.

henrik Sommigen van ons zijn nu éénmaal bloeddorstiger aangelegd, lieve nicht, en voor hen is de vredige ingeslapenheid van deze Noorse ‘postkaart’ ondraaglijk. Zij willen wapengekletter en avontuur, walvisvangst of berenjacht. Kijk, is dat niet je fictieve zoon die daar in de tuin speelt, Betty? Met een vlindernetje!

mevrouw bernick Wat wordt ie groot, hè?

henrik Groot, en hoe. Een fijn ras dat vandaag de dag wordt opgekweekt: verwaand, tandeloos en infantiel. Een

vlindernetje. Koop hem toch een geweer! Een echt! Pang!
Pang! Een schot wekt telkens weer het instinct. Het gevaar
in de ogen kijken en ‘pang’.

petra Of stuur hem naar Amerika, op één van Karstens
schepen. Dan kan hij tenminste op bizon- of indianenjacht
in plaats van vlindervangst.

mevrouw bernick Als je dat soort ideeën maar niet in
Olafs oren fluistert.

henrik Nee, want dan zou onze huismus wel eens een
zeearend kunnen worden en dat moeten we niet willen
willen.

mevrouw rummel Waarom verschanst u
zich niet zelf op één van die droomschepen,
meneer Ibsen? Volgens mij een win-win-
situatie, zowel voor u als voor ons...

petra Oh ja en mag ik dan mee?

henrik Het spijt me, Petra. Ik kan hier niet weg. Ik heb mijn
verantwoordelijkheid als dramatische aanjager te dragen.

petra Toe toe please! Naar Amerika! Weg hier van dit
toneel. Eindelijk echt leven!

mevrouw bernick Dat is ondankbaar, Petra. Iedereen hier
heeft het beste met je voor.

petra Ja inderdaad, ik word met zachte hand gesmoord,
levend begraven onder de goeie bedoelingen, gestikt in de
vriendelijkheid.

Als ik hier maar weg kon... *naar het publiek* naar daar,
naar het echte theater. Daar tussen slechte mensen zou ik
me beter voelen. Ik pas hier toch niet. Ik kan de schone
schijn niet ophouden. Mijn moeder was actrice, maar dat
talent heb ik niet van haar overgeërfd. Enfin, 'k ga even
uitwaaien bij de fjord, met Olafje.

af

mevrouw bernick Dames en heren, ik weet maar al te goed
waarvoor u gekomen bent, maar ik kan u jammer genoeg
niet op uw wenken bedienen. Ik kan hier geen toneel meer
spelen. Het is immers de toneelmatigheid zelve die
verantwoordelijk is voor de enige slagschaduw in ons
anders zo noorderzonnige leven. Petra is namelijk de
dochter van een overspelige slettebak van een actrice van
een Duits toneelgezelschap dat onze stad een tijdje
geteisterd heeft met zijn pseudo-
artistieke fratsen. Nina Dorf! En die stoephoer heeft onder
andere mijn hoogsteigen 'verloren broer' Johan weten te
strikken. Maar toen zijn ze dus betrapt, door haar man.

Terwijl die kleine Petra lag te huilen in haar wieg, lag zij met mijn broer...! Waarop de goedgebouwde man meteen zijn biezen heeft gepakt, vrouw en kind achterlatend. De hele goegemeente sprak schande! En toen moest onze Johan dus naar Amerika vluchten. Geluk bij een ongeluk is ze gestorven, de slet, aan de negentiende-eeuwse tering zodat we haar verwaarloosde kind in ons warme nest hebben kunnen opvoeden.

henrik Johan, de laatste held die ons provincienest wist te ontvluchten!

mevrouw rummel De lafaard, die in plaats van zijn verantwoordelijkheid te dragen, niets beter ingevallen is dan ook nog de kas van scheepswerven Bernick&co leeg te roven om vervolgens de eerste de beste boot naar Amerika – of all places – te nemen.

mevrouw bernick En mocht het bij dat ene dramatische voorval gebleven zijn, ware het nog allemaal te dulden en te dragen, maar jammer genoeg had de melodramatische bacil ook mijn halfzus, Nora, te pakken. Zodanig dat, toen Karsten en ik ons huwelijk publiekelijk aankondigden Nora het presteerde Karsten een klap in het gezicht te verkopen. Blijkbaar had ze zich – helemaal volgens de plotlijnen van

een romantische komedie – ingebeeld,
dat zij de ware liefde van mijn Karsten was. Gelukkig had
ze voldoende fatsoen om spoorlags haar biezen te pakken
en haar stiefbroer Johan achterna te reizen naar die
Amerikaanse nachtmerrie.

Van de twee vluchtelingen is niets meer vernomen, behalve
dan dat zij met zang en dans in saloons in hun
levensonderhoud trachten te voorzien. Zo is het geëindigd,
maar begonnen is alles met die leugensport, genaamd
‘toneel’. Waardoor het voor u hopelijk begrijpelijk zal zijn
dat ik niet meer wil spelen of bespeeld worden. Nee, ook al
ben ik me er terdege van bewust dat wij niet meer zijn dan
personages, toch wil ik leven zonder bedrog, hier in 1877,
het jaar waarin wij nog niet alle hoop hebben laten varen
dat een leugenvrij leven mogelijk is.

henrik Maar een klein leugentje om bestwil zal toch
hopelijk wel nog mogen?

mevrouw bernick Nee Henrik, wij gaan vanaf nu voor een
vlekkeloos bestaan.

Bernick op

bernick Excuseer dames, dat ik de algemene gezelligheid kortstondig onderbreek, maar ik moest dringend opkomen want ik heb verschrikkelijk groot nieuws.

mevrouw bernick Verschrikkelijk?

bernick Nou vooral ‘groot’ en ik weet het, schat, dat onze work-life balance helemaal naar de verkeerde kant is doorgeslagen. Het strijd-toneel – pun intended – dat economie heet, eist zo zijn offers. Maar vandaag haal ik dan ook een kanjer van een vis binnen en niet alleen voor ons, maar voor de hele hier aanwezige goegemeente. U kan namelijk vandaag obligaties kopen op de aanleg van, tromteromtomtom: De spoorlijn!

henrik De spoorlijn? Maar...

bernick Nu instappen, dames en heren, de kans van je leven, rendement gegarandeerd. Beleggen die spaarboekjes! Wacht niet tot het volgende station. De belangrijkste fictieve investeerders zijn u al voorgegaan, waaronder onder andere uw man, mevrouw Rummel.

mevrouw rummel Maar u had toch gezegd, dat hier nooit of te nimmer een spoorweg zou komen?

henrik *doet Bernick na* HIER. GEEN. SPOORLIJN. PUNT.

mevrouw bernick En nu komt er toch zo'n lelijke streep
door onze kustlijn?

bernick Ik had gezegd...

henrik *doet 'm na* GEEN. SPOORLIJN. PUNT.

bernick ...'langs onze kust! Punt!' Want dat ware helemaal
in strijd geweest...

mevrouw rummel ...met uw persoonlijke belangen. De
stoomboten van scheepswerven Bernick&co, die langs de
kust foerageren.

bernick ...met de belangen van deze hele negentiende-
eeuwse groeiregio, die helemaal afhankelijk is van het wel
en wee van onze scheepswerven én met het belang van ons
ongerepte zicht op die mooie grote oceaan, waarvoor zo
vele badgasten jaarlijks de weg naar hier vinden. Maar nu
komt er, als wij dat willen, een lijn 'door het binnenland'.

henrik Punt!

bernick Nee geen 'punt' maar een lijn waardoor ons stadje
een betere toegang zal vinden tot de binnenlandse markten!
En dat allemaal dankzij het betere lobbywerk van deze
ondernemende mijnheer hier.

henrik Geen spoorlijn PUNT. TOCH spoorlijn punt.

bernick Via het Mølledal, zeg ik. Langs het binnenland in plaats van via onze ongeschonden kust. Dat is geloof ik wel een nuanceverschil.

henrik Een kanjer van een accentverschuiving.

bernick MAAR...

henrik Er is natuurlijk een maar!

bernick ...de felbegeerde lijn...

mevrouw bernick Hoezo nu plotseling 'felbegeerd'?

bernick ...kan er alleen maar komen mits de overweldigende meerderheid van de bezitterige klasse van onze fjordenregio zijn zuurverdiende spaardoekoes belegt in de investeringsbank die wij, of... nou ja... ik, voor de gelegenheid hebben opgericht. Want alleen door zelf onze schouders onder dit project te zetten, kunnen we de bekrompen politieke bovenbouw van ons gemeentebedrijf met zachte hand dwingen hierin mee te gaan. Only when we are too big to fail... en ga zo maar door.

henrik Een pijnlijke stilte valt, de dames trekken verbijsterde gezichten.

mevrouw bernick Ja omdat ik me niet kan voorstellen hoe hij dat zo lang voor ons verborgen heeft kunnen houden.

Karsten, zo'n plan.

bernick Lieverd, de incubatietijd van zulke geniale invallen vindt nu eenmaal in de coulissen plaats. Dat improviseer je niet bij elkaar terwijl je op de planken staat. Voor je het weet gaat iemand anders met het idee en de eer lopen.

mevrouw rummel Tja, als u werkelijk denkt dat er zo'n hoog rendement te verwachten is.

bernick Exponentiële groei, mevrouw Rummel. Denk alleen al aan de ontsluiting van het dal voor toerisme, voor de houtverwerkende industrie, voor de ontginning van minerale rijkdommen. Denk aan de rivier met zijn watervallen, die plotseling bereikbaar wordt. Denk aan de exponentiële toename van het goederentransport. De spoorlijn wordt de groeimotor van onze lokale economie. Ik investeer mijn hele hebben en houden in die ijzeren weg, zo zeker ben ik van het succes.

henrik Hoogmoed, de ideale initiator voor een dramatische afloop.

bernick Nee, 'vertrouwen' Henrik, dat is het sleutelwoord dat hier op zijn plek is: Vertrouwen in de visioenen van ondernemende ondernemers, in de zelfregulerende werking van de markt, in de normen en waarden die mijn liefvallig aangenomen dochter de kids op school dagelijks inlepeelt, in

de aanmoediging en de troost die de vrouwen ons bieden bij eventuele tegenslag en in de 'jeugd', hier vertegenwoordigd door ons lieve kleine ingebeelde Olafje, die het werk van zijn vader zal verderzetten.

henrik Dat zijn prachtige bevlogen woorden, meneer Bernick en ik zou u maar al te graag van repliek dienen, ware het niet dat ik me nu net zelf heb voorgenomen op het zijtoneel van gedaante te verwisselen.

bernick Vertrouwen, vertrouwen, vertrouwen. Dat is wat daar in het zwalpende 2017 van het standvastige 1877 geleerd kan worden.

mevrouw rummel Dus, meneer Bernick, is vertrouwen volgens u de pijler van de samenleving?

bernick Vertrouwen is de lijm die ons samenhoudt en de smeerolie van onze economie, mevrouw Rummel. Maar de pijler van onze samenleving, dat is ongetwijfeld de gezellige familie-hoeksteen, omringd door de intieme vriendenkring. Waar zijn ze trouwens, mijn oogappels?

mevrouw bernick Petra en Olafje? Spelen bij de fjord.

bernick Bij de fjord alweer! Straks tuimelt hij er nog eens af. Ons hele familiekapitaal, mijn hele stamboom, in één keer in het water gevallen!

mevrouw rummel Vertrouwen...

bernick Ach, een familieman mag zich toch wel nog zorgen maken om het enige wat er werkelijk toe doet, niet mevrouw?

mevrouw rummel Oh zo lief, meneer Bernick, ik wist niet dat een zakelijk hart tegelijkertijd zo veel gevoelens kon koesteren.

krap Excuseer meneer, dat ik de handeling kort moet onderbreken, maar er is een telegram aangekomen – helemaal uit Amerika – dat volgens de auteur per se nu moet worden voorgelezen ter illustratie van de overzeese morele verloedering: ‘Urgent stop offerte Indian Girl te hoog stop boot asap terugsturen stop alleen hoogstnodige reparaties uitvoeren stop kan desnoods op eigen lading drijven stop.’

mevrouw bernick Zo Amerikaans! ‘Kan desnoods op eigen lading drijven.’ Herregud, dat is dus de stand van zaken in het land van de vrijheid!

bernick Offerte te duur! Fair trade ammehoela. Alleen maar winstbejag! Spelen met het leven van acht fictieve bemanningsleden ter wille van het profijt. Gelukkig zijn we in Noorwegen nog niet zo ver doorgeschoten.

mevrouw rummel Ach, 't is tenslotte de roeping van zeevolk om de natuurelementen te trotseren. Die kicken er juist op om de haaienvijver over te steken op een rotte plank.

bernick Dan kunnen ze het krijgen ook. Krap, ik wil dat wrak 'asap' het dok uit! Met minimale reparaties en voor een maximale factuur. Ik reken af en op je.

krap Komt voor de matroos, meneer!

Krap af

mevrouw rummel Dan ga ik ook maar even af om te checken of de postboot ook een leuk telegrammetje voor mij heeft meegebracht.

petra *opkomend* Waarop ik weer ten tonele verschijn, met het kleine Olafje aan de hand.

bernick Eindelijk, jonges, weet je hoeveel zorgen ik mij heb gemaakt?

petra En we zijn compleet geëxalteerd.

Want 'Paps! Er is een héééél circus aangemeerd' tiert Olafje. 'Uit Amerika,' zeg ik, en Olafje: *als Olafje* 'Met dieren en paarden en clowns en cowboys!' *als zichzelf* en ik vraag: 'Mogen we kaartjes?' *als Olafje* 'Toe please alsjeblief?'

mevrouw bernick Herregud, een circus...

henrik Jaaa, dat laat de auctoriële verteller niet alleen maar ter ontspanning opdagen in uw ondramatische bestaan.

petra En Olafje schreeuwt: 'Kijk kijk papa kijk daar daar KIIK...!'

bernick Jaja en papa kijkt door het raam met panoramisch zicht op de stad.

mevrouw bernick En door de hoofdstraat komt een afzichtelijke stoet op ons afgestapt.

petra Ze komen naar hier, in onze richting! Muzikanten, matrozen!

mevrouw bernick Een uitgemergelde leeuw.

petra De circusdirecteur zwaait!

bernick Ja hoezo? Wat denkt hij wel.

petra Olafje zwaait terug!

henrik En ze komen dichters...

bernick ...en dichters...

mevrouw bernick En herregud, een vrouw, slangenmens of leeuwentemster, stopt bij het fonteintje in onze voortuin.

henrik ...om haar gezicht te wassen.

mevrouw bernick Waarop ik impulsief de gordijnen dichttrek, kokhalzend van het gebrek aan fatsoen.

petra ‘Neeee, neee,’ schreeuwt Olafje, ‘ik wil ze zien!’
bernick En ik trek de gordijnen weer open!
mevrouw bernick En ik weer dicht!
bernick Laten we alsjeblieft geen scène maken!
henrik Oh jawel, leuk, een scène, de spanning lichtjes
opschroeven...
mevrouw bernick Maar dan zie ik plots, terwijl ik het
gordijn dichttrek, zie ik plots...
bernick Wat zie je? Wat zie je? Ik zie niets!
mevrouw bernick Die vrouw is...
henrik Ja zeg het maar!
bernick Wie is die vrouw?
mevrouw bernick Die vrouw is...
bernick Wat? Wie?
henrik En dan zijn we nu getuige, dames en heren, van het
motorisch moment, gepersonifieerd in de gedaante van een
vrouw... daar is ze, de enige echte...!
Nora op
nora Hey hai hello! Long time no see!
bernick Herregud, No –...!
nora *doet klauwtjes met handen* – rrrra!
henrik Oh my herregud, de spanning is te snijden.

bernick Noooo!

nora No-Ra, yes darling! Forgot the second part of my name? Or did you use to call me No and I forgot all about it? Oh my god, it's been a while, hasn't it? Common, let's hug!

henrik Karsten Bernick, anders altijd rad van tong, nu even helemaal perplex. Verkrampde omhelzing. Mevrouw Bernick incasseert, zoekt naar een oneliner, maar komt niet verder dan een prozaische constatering:

mevrouw bernick Terug, Nora? Als leeuwentemster?

nora What do you mean? Oh no, haha, I don't belong to the circus. Jeez, what... you think I've been going downhill like that? No I sure changed a lot in the past few years but not into a clown, haha! No man, we travelled as decent folk. I mean, second class of course, but still.

mevrouw bernick We?

nora Ah of course, you didn't know... me and the kid.

henrik Kabang! Verbijstering alom.

bernick Herregud.

mevrouw bernick Heb jij een kind, Nora?

nora No, haha, no no no, I mean John of course, that's the only kid I've got, as far as I know. John or Johan as you used to call him.

henrik Oh verrassing op verrassing! Johan, de held is terug... ook dat nog!

nora Sure as hell he is!

bernick Het zwarte schaap is terug?

nora Yeah he's B-A-C-K, 'back' which means 'terug' in Norwegian, doesn't it, *naar Henrik* Mr. What's-your-name-again? I vaguely seem to remember your face...

henrik Yeah, I vaguely seem to remember your face too. Ik ben het, Henrik.

nora Really, Henrik the dramaqueen, is that you? Oh my jeezes, you sure haven't grown younger. And still hanging around here?

henrik Helaas helaas... aangeboren laffigheid... alleen dapper in mijn dromen.

nora But you were such a promising young guy! Didn't you write that 'scandalous' play we once had here?

henrik Ja Nora en nu ben je net midden in mijn nieuwste drama binnengelopen.

nora Huh? Sorry, I don't really get what you say? My Norwegian isn't really up to date! And who are you by the way, cuties? You weren't even in the world when I left.

petra Hello nice to meet you, I am Petra, en dit is my imaginaire brother, Olaf. Sorry mijn American is nog not so goed.

nora Oh fucking hell! They're your kids, Karsten?

mevrouw bernick Ja zijn kinderen ja en de mijne...

petra Well, I am not really, I am geadopteerd.

nora Oh really, that's interesting.

petra Yes, very.

henrik Pijnlijke stilte nu.

nora *tegen Karsten en mevrouw Bernick* Oh my god, why are you both looking so tragical? Somebody died?

petra No nobody died, toch paps?

nora Well then, shouldn't we celebrate our homecoming?!

mevrouw bernick Niet elke op- en thuiskomst verdient een feestje, toch?

nora Really? Oh I should check my bible on that one. Anyway, I am accustomed to the air of the prairies now, I get a bit claustrophobic in here! I guess I need to take some fresh air! Bye-bye, see you soon.

henrik En af en doek over het eerste bedrijf.

bernick Henrik, wat doet ze hier?

henrik Dat kom je snel genoeg te weten.

bernick *wordt fysiek* Zeg het me. Je weet het! Jij zit hier achter! Om de boel op te fokken!

mevrouw bernick Laat hem met rust, Karsten. Je speelt hem alleen maar in de kaart zo. Maar wij laat ons niet meer vangen, Henrik! Nee!

tweede bedrijf

mevrouw bernick Herregud, Karsten ik ben zo bang. Het lijkt wel alsof we weer gevangen zitten in één van Henriks snode complotten.

bernick Ik wil het er niet over hebben. Voor je het weet staan wij weer de negentiende-eeuwse man-vrouwverhoudingen uit te beelden. We moeten koste wat het kost ons leven in eigen hand houden en waakzaam blijven.

Waar is Olafje?

mevrouw bernick Die is met Petra spelen aan de rand van de fjord.

bernick Alweer! En dat terwijl Johan en Nora, die twee haaien uit ons verleden, hier rondcirkelen door onze winkelwandelstraten en de opmerkzaamheid van de hele gemeenschap naar zich toetrekken. Je hebt toch ogen in je hoofd? Je hebt toch gezien hoe Petra gisteren met Johan liep te flirten?

mevrouw bernick Omdat ze toch geen idee heeft wie hij is.

Maar waarom zijn ze hier? Wat willen ze? En heeft Henrik ze uitgenodigd?

bernick Waarschijnlijk iets met geld, Johan kennende. Zijn Amerikaanse boerderij failliet of zoiets en nu de familie een beetje komen aftroggelen.

mevrouw bernick Maar Nora... hoe durft ze, het krengh!

Nadat ze je die mep in je gezicht verkocht heeft.

bernick Alsjeblieft geen ouwe koeien uit de fjord oprakelen!

mevrouw bernick En nu mijn broer in het verderf storten.

Stel dat ze hem naar de gevangenis sturen voor dat geld dat hij gestolen heeft van de scheepswerven.

bernick Quatsch, dat kan niemand bewijzen.

mevrouw bernick Maar ons hele fictieve stadje weet het en je zei zelf...

bernick Ik heb niets gezegd!

mevrouw bernick Je zei dat...

bernick Zand erover, zand erover! Overal zand over.

mevrouw bernick Zo grootmoedig vergevingsgezind plotseling, Karsten.

bernick Ja, en nu alsjeblieft ophouden met roeren in het verleden! Er is geen slechtere strategie om een realistisch drama te overleven dan in het eigen verleden roeren. Zeker nu niet, nu ik grootse plannen heb met de obligaties voor de spoorlijn, is een smetteloos blazen onmisbaar. Maar het journaal van Volksbladet ligt alweer overal op de loer, klaar om elk minste roddeltje, elke oud zeertje op te vissen, net als jij! En maar zout in die wonde strooien. En ik heb ondertussen niemand om een deftig gesprek mee te voeren! De hele avond niet! Dat is de eigenlijke tragedie hier!

mevrouw bernick Niemand Karsten?

bernick Wie dan? Waar? En zij, Johan en Nora, zijn natuurlijk alleen maar op schandaal uit.

mevrouw bernick Ik heb ze niet uitgenodigd.

bernick Oh dat riedeltje: Ik heb ze niet uitgenodigd. Het is niet mijn broer en het is niet mijn halfzus toch? Mein name ist haas. Ich habe es nicht...

mevrouw bernick Ik dacht dat we gingen proberen vermijden om in de negentiende-eeuwse man-vrouwstereotypen te vervallen.

bernick Oh ga je hysterisch huilen?

mevrouw bernick Nee ik ga niet huilen.

bernick Huilen en dan met rode ogen door de fictieve straten banjeren.

mevrouw bernick Maar ik ga niet huilen!

bernick Kijk mij eens lijden! Nee, ga jij maar lekker huilen en af met die rooie ogen. Ik heb sowieso belangrijkers te doen dan huiselijke ruzietjes te spelen! Kom maar op, Aune. Mevrouw en ik zijn klaar met ons gesprek.

Mevrouw begint te huilen en gaat af.

bernick Zie je, ik zei het toch: huilen.

aune Goeienavond, meneer Bernick.

bernick Nou, dat hangt er vanaf hoe we hier uitkomen,

Aune. Of we er uitkomen.

aune Waaruit?

bernick Uit de malaise, Aune. Het spijt me verschrikkelijk het te moeten zeggen maar de werkzaamheden op de werf verlopen veeeeel te veeel te veeel te traag. De klanten lopen weg, onze concurrentiepositie komt in het gedrang. Er is in geen vijf weken een schip de werf afgekomen.

aune Dat klopt meneer, maar we hebben overmorgen De Palmboom voor onze eigen vloot weer ter beschikking.

bernick De Palmboom ja, eindelijk. Maar The Indian Girl!

aune Het Amerikaanse schip? Dat is zo lek als een mand,
hoe meer we het oplappen, hoe erger het wordt.

bernick Dat is niet de kern van het probleem, Aune. Het
probleem is dat er niet met de nieuwe machines wordt
gewerkt, waarin ik heb geïnvesteerd om onze efficiëntie te
verhogen.

aune Meneer, ik werk hier al veertig jaar, op dezelfde
manier.

bernick En zo kunnen we vandaag niet meer werken, Aune.
Stilstand is achteruitgang.

En ik ben hier als economische aanjager van onze fictieve
groeiregio aangesteld om de vooruitgang te waarborgen.

aune Ik ben ook voor vooruitgang, meneer.

bernick Voor je eigen kringetje ja – voor de daar in 2017
nagenoeg uitgestorven handenarbeidersklasse. Gefeliciteerd
met 140 jaar trekken aan een dood paard. Een grote mond
over ‘welvaart, gelijke rechten en minder werken voor
meer loon’ maar als de mogelijkheid onze gemeenschap
vooruit te helpen zich concreet aandient in de vorm van
nieuwe machines, is het schijnt in de broek. Het spijt me dat
ik het zo lelijk moet zeggen.

aune Ik schijt inderdaad in mijn broek voor de toekomst, meneer Bernick, voor de toekomst van die mannen die door deze machines hun banen verliezen en wiens gezinnen straks verhongeren.

bernick Toen de boekdrukkunst werd uitgevonden is ook menig kopiïst verhongerd, Aune. Hadden we het daarom niet moeten doen? Anyway, ik heb je niet geroepen om een potje te discussiëren, maar om je te zeggen dat The Indian Girl ook overmorgen af moet zijn en samen met onze Palmboom te water gelaten zal worden. PUNT.

aune Maar...

bernick Aune, je hebt vast ook Volksbladet gelezen de laatste week en geconstateerd dat er geen nacht voorbijgaat zonder dat de bemanning van The Indian Girl de boel op stelten zet in de cafés en straten van ons welvarende stadje: vandalisme, vechtpartijen en ga zo maar door.

aune Ja verschrikkelijk, maar...

bernick En het is je daarbij vast en zeker ook niet ontgaan dat er een aantal toespelingen gemaakt worden op mijn persoonlijke verantwoordelijkheid in deze, omdat ik het werk te lang zou hebben laten liggen ten voordele van de eigen vloot, etcetera.

aune Nee meneer, dat heb ik niet...

bernick En je snapt natuurlijk ook dat ik dergelijke onderhuidse onzin niet zonder gevolg kan laten passeren. Ik kan niet accepteren dat mijn goede naam en het vertrouwen dat ik hier geniet, verspeeld worden door een paar onnozele matrozen en de nalatigheid van mijn eigen scheepsbouwers. En al zeker nu niet, nu ik het voortouw heb genomen in de meest riskante onderneming die onze stad ooit gezien heeft en ik moet kunnen rekenen op het vertrouwen en vooral de inleg van de hele bezitterige klasse van onze stad. Het is erop of eronder, niet alleen voor mij, maar voor de hele stad. En daarom moeten wij te allen prijze vermijden dat er ook maar enig twijfeltje heerst over mijn morele integriteit. The Indian Girl gaat overmorgen het gat uit.

aune Meneer, waarom niet vanmiddag?

bernick Gaan we cynisch doen?

aune We hebben de capaciteit niet, meneer. Onze mannen hebben maar twee handen.

bernick Omdat ze niet met de machines willen werken. Dus moeten we op zoek naar anderen.

aune En nog meer mensen afdanken? Nou, als meneer zijn 'integriteit' besproken wil zien in Volksbladet...

bernick Juist, en daarom is dat ook geen optie. Maar als The Indian Girl overmorgen niet uitvaart, laat je me geen andere keus. Dan moet ik jou ontslaan. Dan kan ik de pers tenminste laten zien, dat ik van goeie wil ben en de verantwoordelijken voor hun nalatigheid laat opdraaien.

aune U maakt een grapje.

bernick Sorry.

aune Meneer, ik werk hier al 40 jaar, mijn fictieve vader, mijn onbestaande grootvader, mijn hele toneelmatige stamboom heeft zijn leven aan de scheepswerven gegeven! Bent u ooit in het huis van een afgedankte werkman geweest meneer, op de avond dat hij zijn hamer en beitel mee naar huis brengt?

bernick Het spijt me verschrikkelijk, Aune.

aune Dat is nog het ergste. Dat ik straks thuis kom en dat mijn vrouw en kinderen zullen denken dat ik het wel aan mezelf te danken moet hebben, dat meneer dat toch niet zonder reden zal gedaan hebben. Mijn huis is ook een kleine gemeenschap, meneer Bernick.

bernick Aune, honderdveertig jaar al staan we samen op de planken. En terwijl jij hier loopt te janken voor het behoud van je miezerige leventje in onze achterlijke negentiende

eeuw heb ik honderdveertig jaar lang de wereld daar buiten elke opgevoerde avond weer zien veranderen, zien groeien en bloeien. En avond aan avond levert deze veranderende wereld het bewijs, dat ik het bij het rechte eind heb en dat een kleine garnaal soms moet opgeofferd worden voor het grotere plaatje. Jij vecht voor je negentiende-eeuwse hut en gezin. Ik vecht voor de toekomst, voor dromen die anders nooit zouden worden gerealiseerd. En als jouw ondergang mijn enige uitweg is om die toekomst te redden... Tja, dan maak ik van mijn hart een steen!

aune Bent u zo zeker meneer, dat het daar in de toekomst zo veel rooskleuriger is dan hier?

bernick Absoluut honderd procent volmondig ja.

aune Ja, dan...

bernick Het spijt me, Aune, het spijt me verschrikkelijk!

aune Er hoeft u niets te spijten, meneer Bernick. Ik ben ook niet gek, er zijn ook grenzen aan mijn principes. The Indian Girl zal uitvaren. Overmorgen. *af*

henrik En terwijl de vertegenwoordiging van de werkende klasse met de staart tussen de benen afdruipt, kom ik weer op, mijn sippe nicht aan de arm meevoerend. En aan haar rode ogen kunnen we aflezen dat zij waarschijnlijk al op de

hoogte is van het schandaal dat zich ondertussen in de
parallele wereld van het zijtoneel afspeelt: Want terwijl
Karsten druk is met het temmen van het revolutionaire
potentieel op de werven, lopen Nora en Johan
trionfantelijk door onze pittoreske Noorse stadscoulissen,
hand in hand met Petra en Olafje.

mevrouw bernick Nee!

henrik Jawel en 't gaat als een lopend vuurtje rond van
mond tot mond: De verloren broer en halfzus zijn terug!

bernick En jij hebt niet ingegrepen!

henrik Ik? Integendeel! Mwuhahaha, ik verkneukel me.

Eindelijk, eindelijk gebeurt er weer iets in dit doodse nest!

Zelfs de pers ligt alweer op de loer.

bernick Volksbladet?

henrik Redacteur Hovstad zinspeelde al op een diepte-
interviewtje met de rijke Amerikaan.

bernick Rijk?

henrik Precies, dat vroeg ik hem ook, met dezelfde
verbazing. Waarop hij zei dat avonturiers met een
startkapitaal toch wel meestal goeie zaken doen in
Amerika.

‘En Johan is volgens mij niet met lege handen vertrokken,’
zei hij heel bedoelerig.

mevrouw bernick ‘Startkapitaal’, zie je Karsten! Zie je?

bernick Verdomme, waarom gaan sommige mensen niet
makkelijker dood?!

mevrouw bernick Lieverd, wat zeg je nu?

bernick Sorry liefie, ik bedoel gewoon, Amerika is tenslotte
toch een gevaarlijk land met bizonkuddes, grizzlies,
indianen, treinongelukken... een wonder dat hij nog leeft.

henrik En een blik in de coulissen leert ons dat Nora en
Johan in aantocht zijn, achternagekeken en beroddeld door
de overweldigende meerderheid van de stad! En natuurlijk
arm in arm met Petra en Olafje.

bernick Ja, om de goegemeente meteen hun relatie met de
beste familie van de stad onder de neus te wrijven.

Verdomme! *zijn vrouw terzijde nemend* Liefie, we moeten
trachten zo snel mogelijk de angel uit het mogelijke drama
te halen.

mevrouw bernick Ja, laten we ze zo vriendelijk mogelijk
ontvangen, zonder enige toespeling op het verleden te
maken en hopen dat ze zo snel mogelijk weer weg zijn.

johan Jezes christ, I barely recognize the place. Karsten,
you've done a great job!

bernick Dank je, Johan, we doen ons best.

nora The whole town has got a complete make-over.

johan And your fucking name all over the place.

nora 'Met de steun van Bernick&co' here. 'Geschonken
door Karsten Bernick' there.

johan Jezes fucking christ, splendid ships! New schools!
And... healthy women!

bernick Nou ja, iemand moet het zich hier een beetje
aantrekken.

nora Oh we are so very proud of you, Karsten.

johan Fucking proud, yeah!

nora So proud, I couldn't resist telling around we're
'family'.

henrik *zingend* They are family!

nora Oh, something's wrong my little dramaqueen? We are
trying to have a conversation here.

johan Hahahaha, she's funny, isn't she?

mevrouw bernick Yes, haha very funny!

bernick Welcome home, Johan.

Ze omhelzen.

johan Thanks man.

nora Aren't you a little bit proud of me too, Karsten? When you see what a fine boy I made out of this runaway in the last 20 years! A decent cowboy, hard-working, well-mannered.

johan Oh darling, don't make me shy.

bernick Eh, ja yes natuurlijk.

nora When I think, how we two began over there, empty-handed.

mevrouw bernick Empty-handed, ha! Empty? Da's 'leeg', toch?

nora Empty and dirty!

mevrouw bernick Hoezo empty?

bernick Nou vooral dirty lieverd. Zullen we gezellig een wandelingetje in de tuin maken dan maar?

nora We've got some sweet memories of that little jungle, haven't we Karsten?

Nora en Karsten richting af

mevrouw bernick Oh, maar hij is helemaal heraangelegd. Je gaat het helemaal niet meer herkennen. Ik zal je even rondleiden.

Alle drie af. Petra op

petra Oh, Mister John, what a wonderful wandeling we made this morning.

johan Yeah, a lovely walk.

petra Yes lovely.

johan We should make a lovely walk like this each morning.

petra Oh yes! That would be... I mean... no.

johan Of course we should.

petra We can't.

johan Sweetie...

petra Because, omdat... ik don't want to talk over it but ik ben not like de andere girls. Er is something... I don't know... my moeder was a...

johan Was a what?

petra No never mind... but Mister John, vertell me, is het waar that in America, one can make al her dreams come true?

johan Well yes, if you work hard, it's true, everyone can make it in America.

petra And that people don't have normen and waarden, like they have here?

johan They're not bad people, they're just very...

petra I mean I want to live among authentic people, eerlijke mensen, not the hypocritical ones.

johan Well honey, then you should come back with me... I am very authentic en eerlijk.

petra No, I have to go alone... I am an independant woman. No joke!

johan But darling...

Johan wil haar omhelzen maar Bernick komt op.

petra Sssh, my fictieve vader komt. I am going to do a walk in the park. *af*

bernick Johan, johan! Joohan! I am sorry. So sorry! Ik weet niet hoe ik je kan bedanken.

Oh ik ben zo gelukkig Johan.

johan Good, I am happy for you man.

bernick Dankzij jou! Alles heb ik aan jou te danken: mijn huwelijk, mijn bedrijf, mijn reputatie. Alles heb je gered. I am so sorry, Johan.

johan Don't be sorry, we waren young and thoughtless. One of us had to take the blame.

bernick Maar ik was de schuldige. Johnny boy, ik ben je zo dankbaar!

johan Common, stop it. I had nothing to lose, wilde weg anyway uit dit godvergeten... en you, engaged met Betty. What would have happened als het haar ter ore was gekomen?

bernick Waar, maar toch.

johan And was it not vanwege Betty that you were breaking up with that German whore, Dorf? Wasn't that de reden dat je daar was die avond? To break up!

bernick Maar als haar man mij niet uit het raam van zijn kamer had zien springen.

johan Then I wouldn't have lived in the States. I saved your ass. Dat is alles. We have to live our lies sometimes. And some lies are beautiful.

bernick Sorry Johan.

johan Kappen nou, genoeg guilt. You had to be saved. Ik was je vriend. I admired you. Jij had de wereld gezien, Londen, Parijs. Four years older than me en ik mocht je maatje zijn.

Why not sacrifice myself? Voor een maandje achterklap and a ticket to the wide world. Why not?

bernick Een maandje achterklap? You wish, Johan. Het is hier nog steeds niet vergeten.

johan Really? Well, who cares? I'll be gone soon enough.

bernick Dus je gaat terug?

johan Zo snel mogelijk. It was just for Nora that we came over. Ze wordt oud, felt homesick. Maar ze durfde niet alleen and at the same time, wilde ze het mij niet aandoen to go back and be confronted met mijn zogenaamd losbandige verleden. Dus...

bernick Dus?

johan I have to say sorry to you too, man... I told her.

bernick Je wat?!

johan You've got no idea what that woman did for me. De eerste jaren toen we in de States aankwamen waren zo ellendig. Ik werd ziek, too weak en too stupid to earn a penny.

Maar zij zorgde voor ons. She worked her ass off, singing in bars, writing articles, lezingen gevend. Een boek zelfs heeft ze geschreven! Really, she's got balls. That woman has been a mother to me. Ik kon haar niet zien wegwijnen van heimwee. Ik flapte het eruit: 'Nora, don't be afraid for me, ik was niet zo losbandig als je denkt.' En toen heb ik haar alles moeten vertellen.

bernick Herregud! En? Wat zei ze?

johan She was happy, because in dat geval we could make the trip. Maar, ease your mind Karsten, ze zal niets loslaten.

En ik ook niet,

I swear.

bernick Dat zou er nog aan ontbreken. Herregud. Mijn hele geluk ligt in jouw handen, Johan.

johan Oh common, die kleine jeugdzonde, let's forget about it.

bernick Ik had je geld moeten sturen, ik weet het.

johan Oh common.

bernick Zwijggeld. Maar toen je wegging stond

Bernick&co aan de rand van de afgrond.

Toen ik het bedrijf overnam van mijn ouders durfde niemand herfinancieren. Ik moest elke kroon twee keer omdraaien. Ik kon niet. Believe me.

johan I don't care shit about your money, Karsten. Alles wat ik wil is to enjoy mijn paar daagjes hier. To make some nice walks with that lovely little Petra. Moet zo zalig zijn, zo'n zonnetje in je huis te hebben.

bernick Dat was Betty's idee. Zij heeft over dat meisje gezeurd tot ik geen nee meer kon zeggen.

johan But what happened to Petra's parents?

bernick Haar vader heeft zich dood gezopen. En haar moeder is gestorven aan de tering, te trots om welke hulp dan ook te accepteren.

krap Meneer, mijn excuses, maar op het fictieve zijtoneel ontwikkelen zich ondertussen ook weer nieuwe plotlijnen in onze locale economie en als meneer zijn maatschappelijke hoofdrol wil behouden, zal hij toch even de tijd moeten nemen om in te spelen op vraag en aanbod.

bernick Zie je, Johan, daar roept de plicht alweer! Alles in het belang van de gemeenschap. *geheimzinnig tegen Johan*
Maar als ik iets voor je kan doen... je weet wel, wat dan ook. *maakt geldgebaar* Dank je Johan, dank je. *Karsten af, Betty op*

mevrouw bernick Smeerlap!

johan Oh thank you, waar heb ik die koosnaam aan verdiend?

mevrouw bernick Vijftien jaar! Meer dan vijftien fictieve toneeljaren heb ik op je gewacht!

johan Gewacht? Op mij? But darling, why?

mevrouw bernick Om de verantwoordelijkheid te nemen voor wat je hier hebt aangericht, Johan. Of ben je vergeten dat hier een vrouw gestorven is aan een gebroken hart? Ben je vergeten dat ze een dochter heeft achtergelaten wiens jeugdjaren je verpest hebt door jouw lichtzinnigheid?

johan Betty...

mevrouw bernick Nog niks ben je veranderd! Of denk je dat ik niet al gezien heb hoe je nu rond diezelfde dochter kronkelt en konkelt. Onze hele fjordengemeenschap heeft het er al over! Losse flodder! Ploertige seksmaniak!

johan Now I get it.

mevrouw bernick You don't get shit, you fuck! Ik geloofde in jou, Johan. Weet je nog? Ik geloofde in jou, zoals je me gesmeekt had in je brieven. Ik geloofde dat het allemaal niet meer dan een jeugdige onbezonnenheid was geweest. De verschrikkelijke geruchten die hier over jou de ronde deden...

johan Verschrikkelijke?

mevrouw bernick Beledig me niet ook nog eens door je van de domme te houden Johan, want ik heb hier de plichten vervuld die jij had verzuimd. Ik heb voor een thuis

gezorgd voor dat meisje. Dag in, dag uit ben ik hier, voor haar, als een moeder.

johan En Karsten heeft nooit iets in my defence aangevoerd?

mevrouw bernick Ha, Johan, alsof iemand die zo principieel is, het zou wagen zijn reputatie in de waagschaal te gooien voor een crimineel!

johan Criminal ook al? Karsten nam het vroeger anders ook niet al te nauw. Betty, if I could only tell you...

mevrouw bernick Tell me wat?

Nora komt binnen.

nora John! Petra is in the garden and she's alone. Wouldn't you hurry up?

mevrouw bernick Hoezo hurry up?

johan I was just talking to Betty darling.

nora Betty is your sister and married, Johnny, and she won't follow you all the way to the States. Come on!

johan Betty, ik spreek je later. Ik... ik...

nora *duwt Johan weg richting fictieve tuin* 'Ik heb nu geen tijd voor je, because I am in the pursuit of happiness.'

nora Oh Betty, ze is zo mooi, zo gezond, zo lekker, zo energetic. Precies de vrouw die hij nodig heeft daar. Hij kan

niet forever onder mijn rokken blijven hokken. Hij moet uitvliegen.

mevrouw bernick Maar toch niet Petra?

De dochter van die Duitse stoefhoer.

nora Why not, if it makes him happy? Oh I hope he's doing well over there, he's so shy with girls.

mevrouw bernick Johan 'shy with girls', huh?

nora Jeezes, geloof je die verhalen nog altijd? Where's

Bernick, I need to talk to him. Hij weet vast een manier om ze te koppelen.

mevrouw bernick Nora, je denkt toch niet dat een man die zo strikt is in zijn morele overtuigingen...

nora Bah, he's not so terribly moral, not more than anyone else.

mevrouw bernick Nora, hoe durf je? Jij die hem in het gezicht hebt geslagen, die hem tot op het bot heeft beledigd, die hij onvoorwaardelijk vergeven heeft? Hoe durf je zo over hem te spreken?

nora Oh common, he deserved it.

mevrouw bernick Ik weet wel dat je me altijd hebt benijd dat hij mij en niet jou heeft gekozen. En nu kom je terug om ons geluk kapot te maken? Dat is het, is het niet? Om

ons door het slijk te trekken, voor de hele hier verzamelde
goegemeente. Maar ik speel dit weerzinwekkende spelletje
van je niet mee.

nora Betty...

mevrouw bernick Nee! Nee! Ik doe het niet. Henrik?!

mevrouw Bernick af

bernick *opkomend en naar Krap op het zijtoneel roepend*

Geweldig idee Krap, een financiële geste: duizend Noorse
toneelkronen voor de voedselbank, duizend kronen voor
Natuurbehoud Mølledal, duizend voor Zorgfonds kleine
ondernemers, enzovoort. Paaien paaien paaien! *draait zich
om* Oh Nora... alleen?

nora Alone and lonely, as you can see.

bernick Oh Nora, je weet niet hoe ik ernaar verlangd heb
met je te spreken.

nora Nu is het moment, Karsten, Henrik heeft hier
voldoende bladruimte gelaten die wij zelf naar eigen inzicht
mogen invullen.

bernick Sorry, Nora, sorry, sorry sorry. Ik weet dat ik alle
schijn tegen heb, nu je weet van mijn affaire met Petra's
moeder. Maar ik zweer dat het niet meer dan een bevlieging
was, echt waar eerlijk. Ik hield van je, Nora. Sorry.

nora Ik heb jou nog nooit sorry horen zeggen. Waarom nu wel? Afraid to lose, Karsten? Je hield van me, zeg je. Maybe in je wilde jaren ja, in Londen en Parijs. Toen de wind van vrijheid de moeraslucht van ons fjordenbestaan uit je hoofd geblazen had. Toen kon je een onafhankelijke vrouw met karakter, met wilskracht wel waarderen. En zolang het maar ‘ons geheimpje’ bleef, hoefde je ook niet te vrezen dat ze hier om je ‘slechte smaak’ zouden lachen. Maar toen je je weer genesteld had en heel Mølledal zich tegen me keerde omdat ik voor mezelf, voor de vrouw, durfde op te komen...

bernick Je had diplomatieker kunnen zijn.

Je provoceerde alles en iedereen.

nora ...toen lag je plotseling in de armen van een actrice.

bernick Een bevlieging.

nora En toen werd bekend dat mijn lieve truttige halfzusje, Betty, het hele vermogen van haar tante zou erven.

bernick Dat is het Nora, ik hield van het geld, niet van haar.

Daarom heb ik onze liefde verraden. Voor het geld. Ik had het nodig Nora, ik moest het hebben.

nora And you've got the balls om me dat te vertellen?

bernick Wat zouden we doen zonder geld, Nora?

nora Jij die me gezegd hebt dat een ziekelijke hartstocht jou had overvallen... jij, die mij gesmeekt heeft om mijn mond te houden, omwille van Betty...

bernick Sorry Nora, sorry, maar ik kan het allemaal uitleggen: Toen ik terugkwam van mijn reis naar Parijs, bleek dat Bernick&co aan de rand van de afgrond stond. Mijn moeder, die echt niet de minste neus voor zaken had, had het zover laten komen. Vrouw aan het stuur... je weet wel. Dus ik moest de zaken op orde brengen. Bernick&co, een bedrijf dat drie generaties lang de economische pijler was van de plaatselijke welvaart... wat kon ik doen?

Ik, de enige zoon, wat kon ik doen?

nora Dus je hebt Bernick&co gered ten koste van een vrouw?

bernick Betty was ook echt verliefd op me.

nora Ik bedoel mezelf Karsten!

bernick Nora, jij zou nooit gelukkig met me geweest zijn.

nora Oh het was uit consideratie voor mijn geluk dat je me liet vallen?

bernick Ik heb er niet voor gekozen Nora, ik moest. Besef je wel hoe het leven van een zakenman vergroeid is met de gigantische verantwoordelijkheden die hij draagt? Realiseer

je je dat de voor- of rampspoed van honderden, duizenden afhangt van de beslissingen die hij neemt? Zie je niet hoe het de gemeenschap had aangetast als ons bedrijf daadwerkelijk naar de haaien was gegaan?

nora Dus het was uit consideratie voor de gemeenschap dat je je hele imperium op een leugen hebt gegrond?

bernick Tssss, Nora.

nora En Betty weet hiervan?

bernick Ik ga geen oude koeien uit de fjord vissen. We zijn gelukkig nu.

nora Echt?

bernick Met de dag gelukkiger. Natuurlijk had ze romantische verwachtingen in het begin.

Ik heb haar duldzaam van dag tot dag geleerd hoe een vrouw in haar positie zich heeft te gedragen. Met de jaren is haar vurig verlangen afgevlakt tot een warm gloeiende vriendschap. En nu speelt ze overtuigend de degelijke vrouw achter deze succesvolle man. Daarom is ons gezin door de hier verzamelde fjorden- gemeenschap ook algemeen erkend als toonbeeld van liefde.

nora Maar weet de fjordenhorde ook dat een leugen de pijler van dat schattige gezinsleven is?

bernick Leugen, leugen... Nora, dat is te sterk uitgedrukt.

nora Een drievoudige leugen: tegenover mij, tegenover John en tegenover Betty.

bernick Ze heeft er nooit naar gevraagd.

nora Omdat ze van niks wist. Maar jijzelf Karsten, dat jij dit nepleven kan leven. Is er dan niets in je dat knaagt?

bernick Je dacht dat ik mijn familiegeluk en mijn positie uit vrije wil zou opofferen?

nora Nepegeluk, neppositie.

bernick Het voelt anders heel werkelijk voor het toneelpersonage dat hier staat!

nora Welk recht heb je er nog op, nu blijkt dat het op leugens is gebaseerd?

bernick Dat recht heb ik van dag tot dag bij elkaar verdiend in de afgelopen honderdveertig jaar die ik hier op de planken sta, door mijn gedrag en door wat ik met Bernick&co bereikt hebt.

nora En welke man zou zich beter kunnen permitteren om zijn fouten toe te geven, dan de meest bewonderde, de meest invloedrijke, de rijkste? Zou het niet juist van grootsheid getuigen, dat die man toegeeft dat zijn reputatie niet alleen op hard werken en eerlijkheid berust?

bernick Wat wil je bereiken, Nora?

nora Jou helpen om vaste grond onder je voeten te vinden.

Voor je verdrinkt in je moeras van leugens en gekonkel.

bernick Moeras, nu is het al een moeras! Ziehier de arrogantie van de verongelijken.

nora Hoe wil je het anders noemen? Gaan we nu een semantische discussie voeren?

bernick Wraak, dat wil je! Maar dat zal je niet lukken, wijffie. Ik zal alles ontkennen en diegene die het waagt om me uit te dagen, die zal ik tot op het bot afbreken!

Begrepen? *Henrik op* Ik heb sorry proberen zeggen, maar je wil niet luisteren. Sorry!

henrik Sorry ook van mijn kant, Karsten, maar om de dramatische ontwikkelingen in een stroomversnelling te brengen, heb ik op het zijtoneel nog wat brandjes gesticht waarvoor jij het aangewezen personage bent om ze te blussen. Zo heb ik in de plaatselijke ondernemersvereniging laten vallen dat de kersverse plannen omtrent de spoorlijn misschien toch eerder je persoonlijke dan het maatschappelijk belang zouden kunnen willen dienen, terwijl ondertussen in de fictieve tuin je aangenomen dochter wordt versierd. Je wordt verzocht je

per direct op het zijtoneel te melden, waar op dit moment een nepvergadering plaatsvindt van ons lokale ondernemersgilde om de zaken tot op de bodem uit te spitten.

bernick Het spijt me Henrik, maar ik zit hier net midden in een conflict dat al mijn aandacht verdient.

henrik Je bent het enige personage dat de onberispelijke reputatie geniet om de ontstane onrust tot bedaren te brengen.

nora Tsss, onberispelijk.

bernick Ik kan niet zeg ik je! Ik voel me niet goed. Betty?!

Betty!

Petra en Johan zingend op, West Side Story-persiflage. Betty ondertussen ook op

petra

I like to be in America

johan

Okay by me in America

petra

Everything free in America

johan

Skyscrapers bloom in Americaaaa!

petra

Industry boom in America
johan
Cadillacs zoom in America
petra
I can be free in America
johan
Life can be bright in Americaaaa!
petra *stopt met zingen* Mummy daddy, I am going to
America!
johan With me, Johnny boy!
nora Oh my god, double rainbow, no shit! Homerun!
Jeezes, congratulations Johnny,
I didn't know you could be such a flirt.
mevrouw bernick Johan, ben je helemaal buiten zinnen?!
Hoe kan je?
henrik Mwuhaha, schandaal, schandaal, excitement in de
tent!
johan Oh common, don't overdo it.
bernick Petra, doe het niet.
petra Papa, ik ben een jonge vrouw. De hormonen gieren
ook door mijn lijf. Ik moet er ergens mee naartoe. Kan je
iemand in dit godvergeten fjordenkaf aanwijzen die het

lef heeft om me naar zijn hol te slepen? Nee? Well dan, I
sell myself cheap for a one-way ticket to America!

mevrouw bernick Henrik, doe iets!

henrik Ahum, dames en heren, dan is nu het plechtige
moment gekomen voor één van de onverkwikkelijkste
onthullingen van deze dramatische avond. Petra...

johan Be careful what you say.

henrik Geen zorg, ik ben schrijver, ik kies mijn woorden
zorgvuldig. Petra, deze man hier is de oorzaak van alle
ellende en schande die jouw onbestaande eigenlijke moeder
ten deel is gevallen.

petra Wat? Neeeh! Hij?

johan Karsten?

bernick Sorry jonges, ik heb even bedenktijd nodig.

petra Dan is het dus waar?

henrik Zo waar als ik hier sta!

mevrouw bernick En daarbij heeft hij ook nog de kas
leeggeroofd van Bernick&co. Karsten, zeg het!

nora *tegen Karsten* You liar!

bernick Herregud, Betty.

johan *tegen Betty, zijn arm opheffend* You fucking bitch of a
whore, how dare you?

nora John! Don't hit her!

mevrouw bernick Kom maar op! Sla me! Maar Karsten heeft het verteld, Johan. En de hele stad weet het, en nu weet Petra het ook!

johan Karsten! For god's sake, wat heb je gedaan?

henrik Je hebt nu geen tijd om hierop te antwoorden

Karsten, ondertussen is op het zijtoneel de nepvergadering van het ondernemersgebroed in volle gang. De gemoederen koken over, het lot van het hele spoorlijnproject hangt aan een dun zijden draadje.

Er wordt geroezemoesd over 'handel met voorkennis'. De captain of industry in jou moet nu daadkracht tonen en zijn moreel overgewicht in de weegschaal leggen.

bernick Ik kan niet meer Henrik, ik ben te oud...

honderdveertig jaar speel ik al deze ellende.

henrik Je moet, je bent nog steeds razend actueel!

derde bedrijf

We horen Petra en Bernick offstage

petra *met de stem van Olafje* Aaaaauw papa!

bernick Zwiep!

petra Aaah, niet doen!

bernick Zweep.

petra Aaah.

bernick Ransel, ransel.

petra Aaaaah. Neee, dat doet pijn!

bernick Zzzzwusj!

petra Aaah.

bernick Raaak.

petra Aaaaaaaaah! Aaaauw!

Mevrouw Bernick komt op.

mevrouw bernick Oh mijn herregud, ons Olafje! Dames

en heren, gelieve even de

ogen te sluiten, want hier wordt op het achtertoneel net

een negentiende-eeuws

kind mishandeld!

bernick *opstormend met een zweep* Een flinke corrigerende tik van een oprecht bezorgde vader is toch nog niet meteen kindermishandeling, mag ik hopen?! Tien jaar jong en zich een hele nacht verschansen op een visserssloop! Oh, dat moet kunnen?

petra Mamaaaa, mamaaa!

mevrouw bernick Ik kom lieverd, ik kom!

bernick Belonen is beter dan straffen?

En wie gaat hier straks de zaak overnemen als meneer verdrinkt? Nee, wat betreft opvoeden staan we hier in 1877 verder dan daar in 2017! Hier wordt uit liefde geranseld!

krap Sørri meneer Bernick, dat ik het lieflijke gezinstafereel kom verstoren, maar ik moet dringend iets dringends met u bespreken.

bernick Zaken?

krap Zaken ja.

bernick Dan laten we de liefde voor de hoeksteen vanzelfsprekend even rusten voor onze passie inzake zaken.

krap Ja, want er gebeuren verdachte zaken op de werf omtrent The Indian Girl.

bernick Toch niet weer vertragingen?

krap Terroristische sabotage-activiteiten, Bernick!

bernick Herrejeezes Krap, samenzweringstheorieën is
echt het laatste waar ik nu tijd voor heb!

krap Meneer, ik rapporteer officieel sabotage activiteiten uit
links radicale hoek.

bernick Nee! Aune?!

krap Hij heeft het gat in The Indian Girl gedicht, meneer
Bernick! In één nacht! Maar hoe, herregud, hoe. Ik heb de
romp zelf geïnspecteerd. Lapwerk, meneer, niet meer dan
een paar flinterdunne planken om het oog te misleiden!

bernick Krap, dat is onmogelijk: Aune!

Hij zou nog geen Noorse vlieg...

krap Ik heb het zelf gezien, meneer. The Indian Girl gaat
naar de haaien, dat is zeker.

bernick Mmm, ik had al zo'n vaag vermoeden dat hij aan
het radicaliseren was.

krap U weet hoezeer Aune erop gebrand is de nieuwe
machines in diskrediet te brengen, meneer. En heeft hij niet
laatst over de Amerikaanse bemanning gezegd dat het geen
mensen maar beesten zijn?

bernick Daar kan ik hem niet helemaal ongelijk in geven,
maar om daarvoor over te gaan tot de vernietiging van
zoveel kapitaal!

krap En toch is het zo. Meneer, Bernick&co staat op het punt ernstige reputatieschade te lijden.

bernick We moeten de mediale klok luiden, meteen de feiten aan het licht brengen. We willen te allen prijze vermijden medeplichtig te zijn aan deze misdaad.

Bovendien kan ik zo ook even een goeie indruk maken, maatschappelijk vertrouwen wekken. Krap, als jij nu 's lekker gaat lekken bij die gehaaide onderzoeksjournalist van Volksbladet?

krap Hovstad? Dat zal moeilijk zijn meneer, want – deel twee van de ellende – hij zit mee in het complot: Terwijl Aune op de werf aan de poten van uw stoel zaagt, broedt dat journaillie op een aanval in de kranten. Hij is vastbesloten uw spoorlijnproject te dwars-bomen.

bernick *schouderophalend* Pfff, ik heb gisterenavond nog het hele morrende ondernemersgilde de Noorse toneelkronen uit hun broekzakken geluld. Er is er geen één meer die het risico wil lopen deze investering te missen.

krap Tot Hovstad zijn artikel publiceert, want die heeft zich vastgebeten in het gerucht dat door de hele stad de ronde doet, dat de één of andere lokale advocaat in opdracht van

een offshore bedrijf, alle gronden heeft opgekocht
waarlangs de spoorlijn mogelijkwijs zou kunnen lopen.
bernick Herregud, herregud, herregud! Nee toch!
krap Toch wel.
bernick Vergezocht!
krap Heel ver, maar de hele stad gelooft het! Dat alles –
mijnbouwgrond, bosgrond, watervallen, moerassen,
enzovoort – zou zijn opgekocht, om het voor het dubbele
van de prijs door te kunnen verkopen aan de door u
opgerichte investeringsbank: Ik kan de kop van Hovstad in
Volksbladet al raden: ‘Roofkapitalisten graaien Mølledal
leeg.’ Of ‘De spoorlijnzeepbel: Ondernemers zien
winstverwachting verdampen!’ Bernick, dan wil alles en
iedereen van uw intekenlijst af.
bernick Onmogelijk!
krap Omdat ze denken dat de winst er al uit is!
bernick Herregud Krap, het is 1877 en persoonlijk profijt is
nog niet de enige drijfveer van onze Noorse handelsgeest.
Hier wordt het Kapitalistische Project nog ten volle
gedreven door gemeenschapszin en idealisme!

krap Meneer Bernick, als u met een dergelijke naïviteit over uw medemens begint te bazelen, ben ik geneigd ook mijn obligaties in uw spoorlijn zo snel mogelijk...

bernick Ik ben een optimist, meneer Krap!

krap En dat vind ik erg verontrustend. Een gezonde dosis scepsis, dat is wat mij betreft de pijler van de samenleving en die geeft me in dat ik dringend bij meneer Hovstad langs moet om hem in te peperen dat hij eerst eens zijn feiten moet dubbelchecken voor hij erop los krabbelt.

bernick Nee! Herregud! Doet u dat niet, vooral geen feiten checken!

krap Maar...

bernick Vergeet niet Krap, dat we hier midden in een fictief drama zitten en dat feiten hier geen enkele valabele status genieten. Beter kunnen we zelf alternatieve feiten produceren die we hem via via, uit betrouwbare bron zogezegd, direct van de auteur, knipoog knipoog... je weet wel.

krap Ik snap het en ik ga het even regelen in de coulissen want daar zie ik onze Amerikaanse vriendin al op ons afstevenen. *Bernick terzijde nemend* Als ik een adviesje

mag geven, meneer Bernick: Probeert u haar af te schudden.

Ze deugt niet.

bernick U oordeelt te snel, Krap.

krap Haha, u bent inderdaad optimist! Meneer Bernick,
hahahaha... *af*

nora Karsten, wie heeft dat gerucht de wereld in geholpen,
dat John de kas zou hebben leeggeroofd?!

bernick Nora, ik kan het allemaal uitleggen.

nora Jij hebt het gewaagd, om de man die zich voor jouw
flirt heeft opgeofferd...

bernick Ik heb het toch uitgelegd! Bernick&co stond
zogezegd aan de rand van de fictieve afgrond! Mijn moeder
had er een puinhoop van gemaakt.

nora Ik vind dit zo'n ongeloofwaardig verhaal!

bernick Ja daarvoor moet je niet bij mij zijn,
ik heb me niet zelf verzonnen. Nora, ik was
in paniek, ik moest handelen! De schuldeisers afwimpelen.
Dat de kas gestolen was, was de enige manier om ze ervan
te overtuigen dat de betalingsachterstand niet structureel
zou zijn. Een afleidingsmanoeuvre! Die leugen heeft mijn
hele bordkartonnen leven gered!

nora Je hele fictieve hebben en houden, je hele leven is op een leugen gebouwd.

bernick Het spijt me Nora, maar Johan zou nooit meer terugkomen. Jij zou nooit meer terugkomen. Wie deed ik er toen kwaad mee?

nora Kijk in je eigen ziel, Karsten. Heb je er niet jezelf kwaad mee gedaan?

Johan op

johan Karsten.

bernick *zodra hij hem ziet* Sorry Johan... sorry.

johan Nee, nee, nee, no more sorries. Ik snap het, we waren jong en dom en je wist niet beter. Ik was een makkelijk en weerloos slachtoffer om al je zonden op af te schuiven. No problem! En wie had gedacht dat ik ooit terug zou komen, ha!

nora John, are you fucking crazy?

johan We moeten het drama deëscaleren Nora, de tikkende tijdbom die de auteur tussen ons in gelegd heeft, onschadelijk maken! Niet Karsten? Wordt het niet es tijd dat we na honderdveertig jaar theatergeschiedenis ons fictieve leven in eigen hand nemen?

bernick Johnny boy, ik ben je zo verschrikkelijk dankbaar!

johan Geen dank. Het enige wat ik nu nog wil, Karsten, is je lekkere adoptiefdochter huwen en me hier vestigen.

bernick Met Petra? Hier?!

johan Juist hier, in deze zogenaamde fjorden-idylle!

bernick Hier? Waar de massale meerderheid van de bevolking je voor hoerenloper en dief aanziet? Waar de bakker je nog geen knäckebröd wil verkopen of het viswijf een zure haring?

johan We gaan voor eens en altijd komaf maken met de bekrompen hypocriete moeraslucht die hier de negentiende-eeuwse geesten teistert. En het enige wat wij daarvoor moeten doen is... publiekelijk de waarheid boven tafel halen! Met de billen bloot, nu meteen!

bernick Natuurlijk Johan, natuurlijk! Een fantastisch idee dat we meteen ten uitvoer zouden moeten brengen, ware het niet dat nu juist mijn personage alle schijn van integriteit nodig heeft om het dramatische potentieel in onze kleine fjordengemeenschap te ontminnen en ons allemaal van een zonnige toekomst te verzekeren.

nora Hoor je 't zelf Karsten: De 'schijn' van 'integriteit'?

bernick Nora, Johan, ik moet jullie iets bekennen.

nora Nee!

bernick Dit is echt het aller-, allerlaatste leugentje om bestwil dat de auteur mij heeft opgespeld.

johan Tell us, dude, mij verbaast niks meer, nee echt.

bernick Zoals jullie natuurlijk op jullie uitgebreide wandelingen door de fictieve binnenstad hebben mogen vernemen gaat het gerucht dat één of ander vaag offshore-onroerend-goed-bedrijf de gronden langs het vermoedelijke tracé voor de spoorlijn zou hebben opgekocht?

johan Yes, continue continue...

bernick Dat offshore bedrijf, dat ben ik.

nora Dit is zo fucking pathologisch!

bernick Ik weet het Nora, ik heb alle schijn tegen me, het lijkt niet netjes, maar het is belangrijk dat je weet dat ik dit allemaal voor het welzijn van de gemeenschap heb gedaan. Welvaart voor alles en iedereen! Dat is steeds mijn enige ware motief geweest.

nora Je koopt de waardeloze grond van een paar keuterboeren in het Mølledal op. Je verhindert de constructie van een spoorlijn langs de kust en stelt voor ze in de plaats daarvan precies daar langs te laten lopen waar jij alle grond hebt opgekocht. En straks verkoop je de boel voor het dubbele of driedubbele van de prijs aan je eigen

investeringsbank voor het spoorwegtracé. Je bepaalt zelf de prijs en betaalt met het geld van de kleine investeerder.

Karsten, het is zo door en door doortrapt.

bernick Ik heb het ook niet helemaal zelf bedacht. Die doortrapte plottenbakker Henrik...

nora The dramaqueen?

bernick ...die ziekelijke dramaqueen ja, heeft me dit ingefluisterd om ons vredige gemeenschapsleven te ontwrichten. Maar als ik dit plan kan doorzetten, dan ben ik niet alleen miljonair, dan krijgt onze hele fjordenregio een enorme economische boost. We moeten samenspannen en de leugen volhouden, alleen zo kunnen we de angel uit dit drama halen. Vertrouwen is het sleutelwoord. Heb je niet zelf gezegd, Johan, dat ‘sometimes you have to live your lies’?

johan Heb ik dat gezegd? Dat heb ik niet gezegd.

bernick Dat heb je wel gezegd, in het eerste bedrijf, toen je hier net aankwam: ‘Sometimes you have to live your lies!’

nora Omdat hij toen nog niet wist hoeveel jij hier over hem bij elkaar gelogen hebt.

Maar nu zou het ook ongeloofwaardig zijn, mocht zijn personage zo veel schande verdragen. Daarom houdt hij nu voet bij stuk. Toch, Johnny boy? Je houdt voet bij stuk!

johan Ik weet het niet Nora, het is 2017 en ik ben ook moe. 140 jaar heb ik hier de zonnige Amerikaanse openheid bepleit, tegenover de grauwe Noorse hypocrisie. Een pleidooi dat nu nog moeilijk vol te houden valt, als ik heel eerlijk ben.

nora John, jij eist nu van Karsten dat hij je naam zuivert!

johan Normaal, op een normale doordeweekse repertoireavond zou ik nu inderdaad van alles eisen, waardoor zich dit drama logischerwijs tot een catastrofe ontwikkelt!

nora En daarna komt alles goed. Dat weten we! Op het einde zegeviert de waarheid als pijler van de samenleving.

johan Maar nu hier in 2017 heb ik even bedenktijd nodig om de situatie waarin wij hier verzeild zijn geraakt, te overzien en ik vraag me af of het werkelijk zin heeft in deze tijd nog een pleidooi voor waarheid te houden, in deze post-waarheid samenleving.

nora En wat is dan het alternatief? De leugen?

johan Ik weet het niet, ik weet het niet, maar deze goedkope ideologiekritiek kan het toch ook niet zijn? Dat woord ‘post-waarheid’, iets klopt daar toch niet aan? Alsof het ons daarvoor steeds om de waarheid te doen was en nu niet meer? Dat klopt toch niet, Nora?

nora Je denkt veel te diep na Johan! *Petra op*

Je moet druk zetten en snel handelen of het geluk dat hier in de gedaante van deze mooie vrouw op komt gewandeld, ontglipt je.

petra Oh ik weet niet wat geluk is, Nora,

maar wat ik wel weet is dat het in deze Noorse doofpot niet te vinden is. En daarom stel ik voor dat we het elders proberen.

Johnny, do you want to marry me?

johan What the fuck Petra? What’s this all about? Trouwen?

Met mij? After all you heard today?

petra I don’t care what they’re saying about you, my love. I

feel more comfy with bad people around than too many so called good ones. I wanna leave with you... to America!

pauzetje

nora John, zeg iets terug.

johan Oh my herregood, Petra, yes, I think so.

nora I think so?!

johan I mean yes, so much yes. I am just slightly confused right now. Processing a lot of stuff. Forgive me.

petra You'll have a lot of time to process my love, coz we leave tonight, met The Indian Girl.

bernick Met The Indian Girl? Nee!

petra Ja daddy, want zo eindigt dit drama, met de definitieve exit van het hele menselijk kapitaal dat je rond jou verzameld hebt: Johnny, Nora, mama – als ik haar kan overtuigen – Ik en Olafje.

bernick Nee, Olafje?

petra Hij heeft zelfs al een afscheidsbriefje geschreven.

‘Lieve papa, ik schrijf je om je te zeggen dat ik naar Amerika ga. Ik heb me verstoep in het ruim van The Indian Girl. Het spijt me heel erg dat ik aan jouw verwachtingen niet tegemoet komen kan, zoals je zegt. Ik snap heel goed dat je me daarvoor moet ranselen, maar het doet erg pijn. Ik ben eenvoudigweg niet geschikt om een pijler van de samenleving te worden zoals jij. Het spijt me dat je zo’n domme en luie zoon hebt die niks kan en die je veel zorgen baart. Daarom is het beter dat ik wegga. Je ziet me nooit

meer terug en ik jou dus ook niet. Dat is heel erg,
ik weet het. Het spijt me. Sorry, Ollie.'

bernack Ondankbaar kind! Mijn hele leven heb ik voor
jullie geploeterd en krom gelegen!

johan *tegen Petra* Let's go, darling, before you change your
mind.

bernack Blijf hier zeg ik je! Ik ben nog niet uitgesproken!

petra Nou, daar is publiek. Doei. *gaat af*

nora Karsten, nu is het moment! Vertel ze de waarheid!

bernack Jij met je 'waarheid'. Je kan ze steken waar de zon
niet schijnt. Ik geloof er niet meer in!

nora Waarheid is niet iets waar je in moet geloven. Die is
gewoon!

bernack Oh en dat bepaal jij!

nora Jij zegt nu normaal 'sorry' hier. Jij breekt en zegt sorry.

bernack Ja normaal ja, normaal doe ik normaal. Maar
vanavond voldoe ik niet aan je verwachtingspatroon.
Waarom zou ik? Als recidivistisch personage dat elke
avond weer...

nora Waar is je vaderinstinct gebleven, Karsten Bernack?

The Indian Girl gooit al bijna de trossen los! Grijp in! Nu!

Henrik op

henrik Zo meneer Bernick, ik zie dat de plotlijnen al aardig uit de hand lopen. Mij rest alleen u nog de fictieve weerberichten mede te delen als kers op de katastrofale taart. Boven de fjord verzamelen zich namelijk cumuluswolken. In de verte rommelt het al. Witte schuimkopjes versieren de steeds wilder dansende golfslag en ondertussen wordt ingescheept. The Indian Girl hijst de zeilen met in haar romp het dichtgeknutselde gat. En bij het vallen van de avond zullen wij getuige zijn van een romantisch spektakel waarin dit schip, onder begeleiding van een symfonie van bliksemschichten, met man, vrouw, kind en muis vergaat!

bernick Ja ja, tenzij ik nu op de knieën ga en voor de hele goegemeente een groot mea culpa sla.

henrik Dat is inderdaad de dialectische bedoeling, meneer Bernick. Ziet u, ik ben zo slecht nog niet. Er is ruimte voor onderhandeling. U biedt uw excuses aan, u geeft toe dat niet u, dat niet de economie, maar de waarheid de pijler van de samenleving is.

nora An offer you can't refuse, Karsten!

henrik In dat geval zou de auteur bereid zijn, clementie te tonen en de verhaallijnen zo om te buigen dat uw familie toch nog gered kan worden.

bernick En dan? Dan zijn we weer terug bij nul? Kunnen we morgen weer met een verse lei, dit hele drama van voren af aan beginnen. De circulaire economie van leugen en waarheid?

mevrouw bernick *oprennend* Doe het niet, lieveling! Ik neem er ook geen genoeg meer mee! Vanavond zeg je geen sorry! 140 jaar heeft de mensheid in je 'sorries' geloofd, om de volgende dag opnieuw bedrogen te worden. Maar de eigenlijke waarheid is dat wij hier midden in een fictief drama staan, een leugen dus!

henrik Dat wil ik ook helemaal niet ontkennen mevrouw Bernick en toch is het ten zeerste mogelijk om vanuit de fictie de waarheid te verkondigen. Dat is slechts ogenschijnlijk een paradox. Maar gelukkig kunt u deze filosofische hersenkraker als personage helemaal aan mij overlaten. U hoeft alleen maar de fjord in te kijken om te weten wat u te doen staat. De zeilen van The Indian Girl staan bol. Het schip zet koers, een gewisse ondergang tegemoet.

nora Dat is emotionele chantage, Henrik. Het enige perspectief dat je deze vrouw biedt is het volgen van haar onbestaande moederinstinct.

henrik Deze vrouw is mijn schepping, ik kan met haar doen wat ik wil.

nora En met mij dan ook?

henrik Met jullie allemaal, jullie hebben te luisteren naar wat de auteur je dicteert! *tegen Nora* Maak je geen zorgen, je bent in goeie handen. We naderen de moraal van het verhaal.

nora En is het niet voorstelbaar dat personages na 140 jaar ook zelf beginnen te denken? Waarom zouden wij ons eigenlijk anderhalve eeuw in dezelfde posities vastbijten? We mogen toch nog wel ontwikkelen?

henrik Het spijt me Nora, maar in werkelijkheid ben ik zelf ook al lang dode letter. Het enige wat ik nog kan, is me omkeren in mijn graf wanneer de universele waarheden die ik langs de plotlijnen van mijn stukken heb vormgegeven, verdraaid worden. Maar die waarheden zelf zijn tijdloos en universeel.

nora Volgens mij is juist één van de weinige inzichten waar de mens toe gekomen is in de tijd die ons van dit publiek

scheidt, dat waarheden eigenlijk nooit tijdloos en universeel zijn, zelfs niet als ze door een beroemde negentiende-eeuwse man zijn geschreven.

mevrouw bernick Ja ja, zolang we in abstracte termen spreken, lijkt het allemaal plausibel: pijler, samenleving, waarheid. Natuurlijk, dat past allemaal in het rijtje zou je denken, maar als je het even probeert te concretiseren... Heeft een samenleving überhaupt pijlers?

henrik U kunt gerust uw tijd verkletsen, mevrouw Bernick, ondertussen staat uw nageslacht daar in de verte het water al aan de lippen. De haaien knabbelen aan de broekspijpen van uw Olafje!

bernick Betty, dit gaat me hier veel te diep! Nora, je had gelijk: Ik geef gewoon toe. Ik zeg: 'SORRY, IK BEN NIET DE PIJLER VAN DE SAMENLEVING, DE ECONOMIE IS HET OOK NIET, HET IS ALLEMAAL ÉÉN GROTE LEUGEN! SORRY SORRY SORRY.

HENRIK, IK GEEF ME GEWONNEN!

HET IS TOCH DE WAARHEID DIE DE PIJLER VAN DE SAMENLEVING IS.' Punt.

Red onze kinderen!

petra Dat hoeft niet meer papa, want net voor we inscheepten in *The Indian Girl* overviel ons het

voortschrijdend inzicht dat de vervulling van onze dromen ook in Amerika niet voor het oprapen ligt.

henrik Nee!

petra Toch wel, want tegen de tijd dat we bij die uit schrijfpapier gevouwen boot waren, moest Johnny-Johan hier toegeven dat Amerika toch niet zo rooskleurig was als hij het had afgeschilderd.

henrik Nee, nee, nee! Jullie zijn af en worden ternauwernood gered!

johan Helemaal niet, ik ben op en spreek de hier verzamelde Noorse Gutmenschen toe, dat ook de Amerikaanse mens zo zijn problemen heeft. In tegenstelling tot u, mijnheer de auteur, kan ik uit eigen ervaring spreken, want ik ben er geweest en u niet. En één ding is zeker: Eerlijkheid en Openheid zijn niet de pijlers van de samenleving, integendeel, die hebben juist vaak een verwoestende werking. Ja Petra, de authentieke mens is vaak een enorme teleurstelling.

henrik En wat zijn dan volgens jullie de pijlers?! Huh?! Zeg het dan toch eindelijk, als jullie het allemaal zo goed weten.

nora Daar heb je gelijk in Henrik, een dolgedraaide kritische functie alleen kan de wereld ook niet redden. Nu moeten er ook constructieve bijdrages geleverd worden.

petra Ehm...

johan Welleuh... ik dacht...

nora Jaaaa?

mevrouw bernick *twijfelend* Mmm, ik dacht misschien aan de Liefde, met grote L. Zou dat niet de pijler van de samenleving kunnen zijn?

nora Lieverd, hij is alleen maar voor het geld met je getrouwd! Ik zeg het maar, want het zou pijnlijk zijn als jij nu een pleidooi voor de liefde gaat lopen houden.

mevrouw bernick Ik ben ook niet naïef geweest Nora, ik wist wel dat zijn liefde voor mij op een laag pitje stond toen we elkaar leerden kennen. Dat was juist mijn uitdaging. Het zijn alleen narcisten, die verliefd worden op diegene die hen bemint. Of wat dacht jij?

bernick Betty, vergeef me, dat was toen, maar na 140 jaar de planken met je te hebben gedeeld staat mijn hart wel degelijk in vuur en vlam, ik zweer het je!

petra We gaan hier toch zeker niet de Liefde als pijler van de samenleving instrumentaliseren? Als de liefde één ding niet

is, dan is het een pijler. Niets is onbetrouwbaarder dan de liefde. Of wie is er niet ooit door teleurgesteld? Men geeft zich over, om vervolgens verraden te worden. Men investeert zonder er ooit iets voor terug te krijgen. Men is een moment verrukt om de rest van zijn of haar leven weg te kwijnen van verdriet.

nora Tot dusver Kritiek op de Liefde, eerste druk 1877, uitgeverij Oslo, door Petra Bernick. Mij interesseert nu echter niet wat allemaal niet de pijler van de samenleving is, maar wat dan eigenlijk wel?

johan Als ik hier de fjord in kijk, dan denk ik, is niet de natuur die ons omgeeft de pijler van de samenleving? De fjord, de oceaan, die onze schepen draagt, het gure klimaat? Of zijn het de insecten, die onmerkbaar en in stilte hun werk doen.

bernick Ja, of is het de wetenschap, waarvan hier in het stuk te weinig sprake is? Heeft onze dramaqueen hier niet de wetenschap over het hoofd gezien?

petra Of Macht! Geloof! Hoop!

mevrouw bernick Ja waarom dan niet Ongeloof en Wanhoop? Als ik me afvraag wat mij in mijn fictieve leven heeft gedreven, waren het toch vaker die begrippen. Moet

de pijler van de samenleving echt iets positiefs zijn?

Waarom mag het niet toch gewoon bijvoorbeeld Hebzucht zijn? Wordt het niet langzaamaan tijd dat we dat erkennen?

nora En wat met de Vrijheid?

bernick Pffff.

nora Niks pfff, bijvoorbeeld de vrijheid die wij ons nu veroorloven om dit drama te onderbreken om even voor onszelf na te denken.

henrik Ja, alsof dat een goed idee was! Deze vormeloze brei waarin we nu terechtgekomen zijn en waarvan het publiek hoopt dat het zo snel mogelijk voorbij is. Je kan het democratie noemen of wat dan ook, maar mooi is het niet.

nora Het is anders wel de eerste keer dat we mooi met z'n allen op zijn en een echte conversatie hebben.

henrik Vind jij!

bernick En Vrijheid en Discipline samen dan? Is het niet de balans tussen de dingen juist, die een samenleving haar stabiliteit vergunt: Waarheid en Leugen, Goed en Kwaad?

nora Dat klinkt alsof je jezelf probeert vrij te pleiten,
Bernick.

johan Vragen vragen vragen, antwoorden antwoorden
antwoorden... misschien is het toch het spel van vraag en
antwoord dat ons als perpetuum mobile aan de gang houdt.

nora Aaarch, ik wil het nu eindelijk graag weten. Ik wil met
jou en jou en jou vaste grond onder de voeten, een rotsblok,
iets om op uit te rusten, met uitzicht op de horizon en een
picknickmand tussen ons in!

mevrouw bernick Ik ook, ik ben moe!

nora Ik ken mensen die mooier zijn, eleganter en
humorvoller maar op de één of andere manier leef ik met
jullie. Ik weet niet welk magnetisme ons bij elkaar houdt,
maar het is zo en ik geef me er aan over nu. Ik wil helemaal
geen samenleving! Het is me gewoonweg te algemeen en te
abstract! Jullie, jullie zijn voor mij de samenleving, mijn
samenleving.

henrik Dat is nogal gemakkelijk! We moeten ook in
politieke structuren durven nadenken die iets verder reiken
dan het aantal personen dat op jouw picknickdeken past!

petra Of misschien moeten we het begrip samenleving
durven afschaffen. We verlangen te veel van elkaar.

bernick Ja en ik kan voor jou niet altijd
zijn wat jij graag wil dat ik ben. Ik kan je verwachtingen

niet inlossen, wij kunnen elkaars verwachtingen niet inlossen. Ik kan alleen maar sorry zeggen. Ik zeg sorry, omdat ik jouw verwachtingen niet heb ingelost.

Maar helemaal eerlijk is dat niet. Het waren tenslotte jouw verwachtingen en niet de mijne.

johan Ik verwacht van mezelf heel weinig, ik ben al blij als ik zonder kleerscheuren de dag doorkom. Daarbij kan ik niet ook de hele tijd aan jouw of jouw verwachtingen denken, dat is te veeleisend.

mevrouw bernick Als we aan samenleving denken, denken we meteen ook aan een perfect soort geborgenheid, zoals het perfecte huis op de perfecte locatie, volledig naar onze persoonlijke wensen ingericht door de perfecte architect, een soort god, die er ook rekening mee heeft gehouden dat we met z'n allen in dat huis samenwonen.

petra Als we aan samenleving denken, denken we aan iets onmogelijks. Let er maar eens op wat er gebeurt als je aan de pijlers van een samenleving denkt. Je denkt aan een huis, maar wat voor huis kan dat zijn?

nora Ja Henrik, waarom zou ik de samenleving als een huis denken, dat op pijlers rust? Waarom zou een samenleving

pijlers moeten hebben? Waarom is het geen wolk die door de zonsondergang zweeft en langzaam oplost in de nacht?

henrik Omdat dat me te romantisch is! Als ik aan samenleving denk, denk ik aan iets heel pragmatisch met een goede infrastructuur, die tegelijkertijd toch de kustlijn intact laat. Ik denk bijvoorbeeld aan een mierenhoop. Dat is voor mij een goede metafoor voor samenleving.

nora Wat zijn de pijlers van de mierenhoop dan?

henrik Ja nou ja, ik heb me weer te snel tot een metafoor laten verleiden. Geen mierenhoop, nee, samenleving is gewoon wat het is... een samenleving. Daar heb je geen metaforen voor nodig. Ik beeld gewoon realistisch af hoe mensen met elkaar omgaan en dat is samenleving!

petra En hoezo heeft het dan pijlers? Dat is toch ook een metafoor, er staan toch niet letterlijk pijlers onder hier?!

mevrouw bernick Ik denk dat je de samenleving een beetje overschat, Henrik.

petra Is dit gesprek niet de samenleving?

johan De samenleving staat volgens mij niet hier op de scène, die zit daar op tribune.

petra Of die zit hier en daar. We zijn toch met elkaar in gesprek.

mevrouw bernick Ik vind het helemaal geen slecht voorstel om het begrip samenleving even af te schaffen, samen met het begrip pijlers.

bernick Betty, je wil opnieuw beginnen?

mevrouw bernick Nee, ik wil gewoon vanaf dit punt doorgaan: Stel, de samenleving is een mierenhoop. Ik vind dat een goed uitgangspunt. Het is alleszins iets waar veel beweging in is. Het kan oplossen en zich opnieuw vormen, het heeft geen pijlers... daar zijn we en nu?

petra DE SAMENLEVING, dat klinkt zo monolithisch. Is het niet beter om het over 'samenlevingen' te hebben? De samenleving is te veelomvattend en beknellend.

nora Vrijheid heb ik nodig.

johan Ik krijg honger.

nora Vrijheid... broederlijkheid... gelijkheid... waarom niet. Als ik erover nadenk, waarom niet? Dat zijn goede begrippen.

petra Maar zijn het de pijlers van de samenleving?

henrik Op dit moment bedoel je? Moet ik dat nu voor je beantwoorden?

mevrouw bernick Ik dacht dat we net hadden besloten dat er geen pijlers zijn.

petra Het lucht verschrikkelijk op dat we dat allemaal nog eens in twijfel mogen trekken.

Ik heb nu zoiets van ‘samenleving’... kan, maar hoeft niet. Klinkt absurd, maar toch... Als ik niet denk aan ‘de samenleving’, maar gewoon de vraag denk, ‘waar leef ik mee samen?’ en ik me dan voorstel dat we dat allemaal doen. Niet alleen ik hier en jij hier, maar ook die daar in het echte theater,

en die en die en die en die... En ik stel me voor hoe die zich voorstelt of hoe zij zich de vraag stelt ‘waar leef ik mee samen?’ en dan als eerste misschien niet aan een mens denkt, maar aan haar huisdier. En dan kijk ik naar die en hoe hij zich die vraag stelt en denkt aan het landschap voor zijn woning en de mensen die er in voorbijgaan. En dan kijk ik naar die en stel me voor hoe die zich afvraagt ‘waar leef ik mee samen?’ en dan als begin van een antwoord helemaal niet aan een ander mens denkt maar aan de zwaartekracht, of de lucht of het licht, aan iets ijls, iets abstracts en toch concreets. Of misschien aan de geur die nu in onze gezamenlijke neuzen hangt en die hier ter plekke wordt gebrouwen door planten, dieren, wind en regen of toch aan de machines die onze kleren hebben genaaid die

ons nu beschermen en de mensen die die machines hebben gemaakt, of bediend en de ouders van die mensen en de dieren en planten die ze hebben gegeten om kracht op te doen om die machines te maken en... Of ik stel me voor hoe die machines zich afvragen 'waar leef ik mee samen?' Of hoe die geur zich het hoofd breekt. En dan stel ik me voor hoe daar dus iets uit gebrouwen wordt waarin we samen ademen, bewegen, dingen doen hier in het echte theater waar huiden zweten, winden waaien, regen vlaagt, zand verstuift, water vloeit en bloedt, waar mieren kruipen, sterren sterven, klanken ontstaan en vulkanen barsten en dat leeft maar en leeft maar en leeft maar aan de woorden voorbij...

Crashtest Ibsen: pijler van de samenleving ging tijdens Oerol
in première op 10 juni 2017 in een productie van
Moeremans&Sons en Toneelgroep Oostpool

bernick Joep van der Geest

mevrouw bernick Eva Meijering

krap Matthijs IJgosse

mevrouw rummel Sarah Moeremans

aune Louis van der Waal

petra Rosa van Leeuwen

olaf Rosa van Leeuwen

nora Sarah Moeremans

johan Louis van der Waal

henrik Matthijs IJgosse

Regie: Sarah Moeremans

www.oostpool.nl

www.moeremansandsons.com

Joachim Robbrecht (Gent, 1980) is schrijver en regisseur en produceert eigen voorstellingen vanuit stichting Showmachine. Daarnaast werkt hij ook als tekstschrijver en speler samen met regisseur Sarah Moeremans, Andcompany&co en Dood Paard. Hij schreef toneelteksten in opdracht van Wunderbaum, de Warme Winkel Dood Paard en voor de jeugdvoorstellingen van Toneelgroep Oostpool. Als tutor is hij verbonden aan DAS Graduate School. In 2011 ontving hij de Charlotte Köhler Prijs. *Crashtest Ibsen: Volksvijand* werd genomineerd voor de Taalunie Toneelschrijfprijs 2014. En *The Great Warmachine* werd geselecteerd voor het Vlaams Theater Festival 2015

www.joachimrobbrecht.com

Toneelwerk

Crashtest Ibsen: pijler van de samenleving – 2017

EXOOT-Tropical Healing – 2017

Barbaartje – 2016

*Crashtest Ibsen: ik zie spoken** – 2016

Bromance – 2015

*The Great Warmachine** – 2015

*Crashtest Ibsen: Volksvijand** – 2014

*Crashtest Ibsen: Nora** – 2013

King Oeboe – 2013

Figaro Desire Machine – 2012

Noord – i.s.m. Rutger Kroon – 2011

Oh Polsko – 2010

Rosto in turansureishon – 2009

Rashomon-effect – 2009

Goemans Kroon Van Den Brink – i.s.m. Rutger Kroon – 2008

Venlo – 2008

Darling you're free – 2008

Voc Wijde Weelderige Wereld – 2007

IJs – 2006

* Teksten eerder uitgegeven bij De Nieuwe Toneelbibliotheek
(nummers # 165, 214, 282 en 329)